

דברי חיזוק לצפיה לביאת משיח צדקינו

מהגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א

אנחנו נמצאים עכשיו בבין המצרים, וצריכים אנו להתעורר ביותר בימים אלו לצפות למשיח שזהו אחד מי"ג עיקרי האמונה, וכדאיתא בי"ג עיקרים: "אני מאמין באמונה שלמה בביאת המשיח – ואע"פ שיתמהמה עם כל זה אחכה לו בכל יום שיבוא".

ובדורות הקודמים אפילו יהודים פשוטים היו מדברים כל היום על ביאת משיח, ואני זוכר שאמי ע"ה קנתה בגד יפה ולא רצתה ללבושו אלא הכינה אותו שיהיה שמור לביאת משיח צדקינו, וכך היה הדבר פשוט אצל כולם לדבר על משיח, ולצערינו, בדור האחרון נשכח קצת המושג לדבר בכל עת על משיח.

ובגמרא (שבת ל"א:) מובאר שבשעה שמיד בשעה ש"מכניסים אדם לדיו", כבר שואלים אותו "צפית לישועה", והיינו שלפני כל הדיו וחשבון הארוך, מיד שואלים ב"כניסה" לדיו, אם ציפה לישועה, והרי לנו מהו חשיבות הדבר.

שמעתי מפי הגאון רבי יחזקאל אברמסקי זצ"ל, לדקדק מלשון חז"ל שאמרו "צפית לישועה", ולא אמרו "קיוות לישועה", וביאר שיש ביניהם חילוק גדול, כי במאת כל אחד 'מקווה' שמישהי יבוא. אבל לצפות הכונה לחכות לו בכל רגע, וכמו מי שקובע פגישה לשעה 9 בבוקר, שהוא ממתין ומחכה לזה, והקב"ה דורש מאתנו מדריגה כזאת להיות "מצפה לישועה". והוסיף הרב אברמסקי, שבשעה שישאלו אותו ביום הדיו אם קיוה לישועה, הוא יוכל לענות שקיוה לישועה, אבל הוא חושש שבשעה שישאלו אותו אם ציפה לישועה, לא יידע מה להשיב.

ויש לידע מה שהיה אומר הקדוש החפץ חיים, שעצם הדבר שמצפים לביאת משיח, מעורר את הזכות שנוכה לביאת משיח. ומעשה נפלא שמעתי מהרה"ג ר' שמואל אהרן פרדס זצ"ל (רבה של שיקאגו באמריקה, והמו"ל של הירחון הנודע לתהילה "הפרדס"), שבערך בשנת תרצ"ב נסע לפולין ובא לארדין, ולאחר תפילת מעריב בא לקבל שלום מהחפץ חיים. החפץ חיים בירר אצלו מהיכן בא, וכששמע שהוא מאמריקה שמח מאוד, ואמר שזה זמן רב שהוא כבר מחפש יהודי מאמריקה. בגודל שמחתו על שמצא יהודי מאמריקה, שאל החפץ חיים את הרב פרדס, "תאמר לי את האמת, באמריקה מצפים למשיח או לא". והוסיף החפץ חיים ואמר, הרי אם מדברים על משיח ומצפים לביאתו, זה גופא סיבה שהקב"ה ימהר ויחיש את ביאת משיח צדקינו.

הרב פרדס, היה נבוך ולא ידע מה להשיב ואך יוכל להעיד בשם יהודי אמריקה כולה. אמנם לבסוף החליט להשיב שאכן באמריקה מצפים למשיח, ואז שמע איך החפץ חיים מתפלל תפילה חרישית בינו לבין קונו ואומר, "ריבונו של עולם, מילא היהודים כאן בפולניא שסובלים צרות ועניות, יתכן שממתנינים למשיח למען עצמם כדי שיוכלו לגאולה מהצרות הגשמיות, אבל הלא שמעתי מעד שאפילו באמריקה שיש להם גשמייות ועשירות, מכל מקום מצפים למשיח, ובהכרח שממתנינים למשיח למען כבוד שמך, וא"כ עד מתי תעכב אותנו ממשיח".

אמנם זכורני ששמעתי כמה פעמים מפי מרן הגר"ז זצ"ל שאין מספיק לומר בפה שאנחנו מצפים למשיח אלא צריך להתעורר לתשובה ולהכין עצמינו לביאתו, וכמו החפץ חיים זצ"ל שהכין עצמו בתשובה ומעשים טובים, ולכן "נחפשה דרכיו ונשובה אל ה'", ונכין עצמנו להיות ראויים לקבלו.

והשי"ת יעזור שנוכה לעשות רצונו, ובמהרה נזכה לביאת משיח צדקינו.

איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א, יב)

פרש"י: "ומשאכם – מלמד שהיו אפיקורסין". מדוע העובדה שהיו אפיקורסין גורמת להם להיות "משא" כבד? הענין הוא כזה: מי שמאמין – אין לו בעיות, כל דבר קל עבורו. אם הלך לקנות לחם וחלב ומצא את החנות סגורה, הוא אומר: "לא נורא, גם זו לטובה". הנהגה של האוטובוס ברח לו, ולא עצר בתחנה. עכשיו הוא צריך לחכות עוד חצי שעה לאוטובוס הבא. מה הוא אומר? – "כל עכבה לטובה". קרתה לו איזושהי תקלה? הוא לא מתעצבן, אלא אומר בנחת: "הכל משמים".

לאדם המאמין קל בלב, לבו לא עמוס כעס, תסכול וקנאה. הוא לוקח הכל בקלות, אומר תהילים, שר שירות ותשבחות, וממשיך הלאה בשמחה. מי שלא מאמין – קשה לו מאוד. לבו מלא כעס וטינה, וגם דאגות. "למה המשכורת לא נכנסה בזמן?! אוף, איזה פקק נורא!". הוא מתחיל להתעצבן, לקלל ולגדף.

תשאלו את כל הקרדיולוגים, איך כל זה משפיע על לבו של האדם... דברתי עם קרדיולוג מומחה מבית חולים "הדסה עין כרם". הוא אמר לי: הרב, תדע שלכל מחלות הלב יש רק שלש סיבות.

סיבה אחת – אוכל לא בריא. אנשים מכניסים לגוף שלהם הרבה מאוד שומנים, וגם מזון תעשייתי בלי ויטמינים ועם המון סוכרים ועוד חומרים מזיקים. סיבה שניה – חוסר תנועה. אנשים נוסעים ברכב, לא טורחים כלל ללכת ברגל. אתה יכול לעבור שלשה רחובות ברגל, בזמן שהחבר שלך יושב בפקק, תקוע בדיוק באותו מצב שבו עזבת אותו לפני עשרים דקות... צריך לצעוד, לנוע, להפעיל את הגוף. והסיבה השלישית – דאגות ועצבים, שהם ממש ממיתים את האדם. אותו קרדיולוג סיפר, שחוקרים ערכו סקר וגילו, שבקרב אנשים מאמינים, שומרי תורה ומצוות, האחוזים של בעיות לב קטנים בהרבה מאשר אצל אנשים חסרי אמונה. ולמה? כי אפיקורסים זה "משאכם". קשה מאוד לחיות כאפיקורסים, ר"ל... אשרי מי שמאמין בבורא עולם, "והבוטח בה' חסד יסובבנו". (רבי בן ציון מוצפי שליט"א, דורש ציון)

ה' אלוֹקֵיךְ עִמָּךְ לֹא חִסְרֵת דָּבָר (ב, ז) כותב רבי משה שטרנבוך שליט"א, לשון הפסוק נפלא ממש, "ה' אלוֹקֵיךְ עִמָּךְ" – כאשר הקב"ה נמצא איתך, אז "לא חסרת דבר", כבר לא חסר כלום, אמנם יש לדעת ש"לא חסרת דבר" אין הכוונה שלא יהיו לו שום קשיים בעולם הזה וכל ענייני גשמייות ילכו אצלו על מי מנוחות, אלא הכוונה שלא יהא חסר לו כלום כיון שהוא חי בדבקות בקב"ה, והוא מסופק ומרגיש מלא כל טוב עד שאינו מרגיש חיסרון כלל בכל הקשיים העוברים עליו.

האדמו"ר מתולדות אברהם יצחק שליט"א שמע מאביו זיע"א לפרש את הפסוק עפ"י המעשה הידוע, שהאחים הקדושים רבי שמעלקא מניקלשבורג ובעל ההפלאה זיע"ע בעת בואם להמגיד הרבי ר' בער זיע"ע שאלו אותו: איך שייך שאדם יקיים המשנה 'חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה, והלא זה נראה מופשט מהמציאות לברך על רעה כמו טובה ?? ושלח אותם לביהמ"ד שם יפגשו יהודי יושב לצד התנור, וישאלו אותו. והיה זה הרבי ר' זושא זיע"ע, וניגשו אליו ושחו לו שהמגיד שלח אותם אליו, שיאמר להם פשט במשנה. עמד הרבי ר' זושא ואמר להם בתמיה, שהוא אינו מבין מה זה רע בכלל – כדי שיוכל להסביר להם את המשנה, ואיך יוכל לתרץ להם. והדברים היוצאים מלב טהור – פשט להם את המשנה. ובזה פי' הפסוק 'ה' אלוֹקֵיךְ עִמָּךְ לֹא חִסְרֵת דָּבָר', כשאדם דבוק כולו בהשי"ת – לא חסר לו דבר, ואינו מרגיש צער ועגמת נפש, משום שכל מה שיש לו – זה טוב. (מרשן ביתר)

האבלות שלנו על חורבן הבית מתחילה בצום שבעה עשר בתמוז נמשכת שלשה שבועות בימי 'בין המצרים' ומסתיימת ביום תשעה באב. ההלכות ומנהגי האבלות הולכים ומתעצמים במהלך ימים אלו. החל משלושת השבועות, תשעת הימים או שבוע שחל בו תשעה באב עד לערב תשעה באב בסעודה המפסקת ובליל תשעה באב בו יושבים לארץ קוראים את מגילת איכה ונוהגים חמשה עניינים. למחרת, בעיצומו של יום תשעה באב חל מפנה לגמרי לא צפוי. בהגיע שעת חצות היום אנו קמים מהקרקע, מניחים תפילין. בכמה קהילות ישנן בשעה זו מנהגים שונים המבטאים אמונה בגאולה ובנחמה.

וכאן יש לשאול: האם זהו הרגע המתאים לכך? דווקא עכשיו, כאשר האבלות מגיעה לשיאה, בשעה בה הוצתה האש בבית המקדש. דווקא עכשיו בשעת אחר הצהרים של תשעה באב, בנקודת החורבן הקשה ביותר, אנו מניחים לאבלותנו ומורידים את רמת האבלות. הכיצד? משל למה הדבר דומה? לצייר העומד על פסגת הר ומצייר את הנוף המרהיב הנשקף ממרום ההר. הצייר השבוי בקסם עבודתו, אשר אכן מקסימה. צעד מידי פעם לאחוריו, להביט ממרחק מה, על עבודתו. לסקור שוב ושוב את הדמיון שבין הנוף לבין היצירה ההולכת ונרקמת. כשכולו מרוכז ואחוז בחדות היצירה החל צועד לאחוריו כשהוא ממשיך להתבונן בנוף וביצירה. לא רחוק ממנו שפת הצוק. רק תולית עפר דקה מפרידה בינו לבניה. הצייר לא שם כלל לב שהוא מתקרב אל שפת הצוק. גם כשניסה אחד הצופים להעיר לו, הוא לא שם לב לאזהרה. כל חושיו נתונים ליצירתו. הצופה החל לזעוק, אך גם הצעקה לא נכנסה באוזנו של הצייר אשר היה עתה כבר קרוב מאוד לשפת הצוק המסוכן. עוד צעד והוא מתרסק. הצופה, שראה כי אין כל דרך להעביר לידידו את מסר האזהרה, החליט לנקוט בצעד חריף. הוא תפס אבן וזרק אותה בכל כוחו לעבר יריעת הבד, אליה היו מרותקות עיני הצייר. 'מי עשה זאת?' הרים הצייר את קולו בזעקה, תוך שהוא מסתובב לאחוריו. הוא לא ציפה לתשובה, מראה התהום הפעורה תחתיו אמרה לו הכול. הוא הבין כי חייו נתנו לו במתנה. הייתה זו יוזמה חכמה וכואבת. אמנם הבד הושחת והציור ניזוק ללא תקנה אך הצייר נשאר בחיים. לפעמים יש מצב המחייב שבירה. מחייב צעד דרסטי שיצור זעזוע שיעצור את החורבן. כך היה כאשר ירד משה רבנו מההר וראה את העם ברעו. אילו לא היה משה רבנו שובר את הלוחות, לא היה העם מבין את חומרת המעשה שעשה. משה רבנו ידע את המצב החמור בו נמצא עם ישראל כאשר הקב"ה אמר לו: 'לך רד כי שיחת עמך'. אך הוא לא שבר את הלוחות עד שקרב אל המחנה. מפני שמשה רבנו רצה לשבור את הלוחות לעיני כל ישראל להחריד ולזעזע אותם. שבירת הלוחות גרמה לשבר ולזעזוע עמוקים גם אצל אלו שירדו לדיוטא התחתונה ביותר גם הם הבינו לפתע לאיזה מצב הגיעו. חורבן בית המקדש, גם הוא מעשה שבא לזעזע. קריאות הנביאים לחזרה בתשובה לא נשאו פרי הייתה אדישות. היה צורך בפעולה שתזעזע את הלבבות ותוציא את האנשים משלוותם. זעזוע שכזה יכול היה להיגרם רק כתוצאה מאירוע מחריד של חורבן בית המקדש וציאה לגלות. אולי זה הוא ההסבר למנהג ישראל להנמיך את רמת האבלות בתשעה באב לאחר חצות היום, לבטא את ההרגשה שדווקא משווצתה האש החלה התפנית והחורבן הציל את עם ישראל מהידרדרות מוחלטת.

הידיעה וההכרה הזאת היא כבר הגאולה. מפני שברגע שהפנמנו שאנחנו על שפת תהום שממנה אין חזרה, כבר שינינו כיוון. עכשיו אנחנו כבר מתייצבים על הדרך העולה אל בית ד'. כעת אפשר כבר לקום מהקרקע. אפשר כבר לשבת על הספסל ולהתחיל ללמוד. אפשר כבר לומר נחם. המקדש נחרב ונשרף, אך עם ישראל אשר למענו נבנה בית המקדש, נשאר חי וקיים. אילו לא היה נשרף בית המקדש היה עם ישראל חלילה ממשיך בהידרדרותו הרוחנית עד שלא היה ניכר בו כל סממן יהודי רח"ל. זו צריכה להיות ההרגשה שלנו בעיצומו של יום צום תשעה באב, כאשר אנו מגיעים לשעה בה הוצתה האש בהיכל. עלינו להרגיש ולחוש את האסון של חורבן בית מקדשנו. הזעזוע הזה מעורר אותנו ואנחנו יודעים שמעתה יבוא המפנה. שעם ישראל ישוב לצור מחצבתו. יהיו ימים אלו לנו לתזכורת. להתעורר ולשוב מדרכנו הרעה בכוחות עצמנו. לשמוע לקול המוכיח ומעורר 'טרם תבוא הרעה'. כדי שח"ו לא ניזקק למעוררים שכאלו. והיה זה שכרנו ונזכה לגאולה שלמה במהרה בימינו אמן.

פינת ההלכה

ברכת בורא מאורי האש לנשים

כ' הבה"ל (סי' רצ"ו ס"ח ד"ה לא יבדילו) דיש להסתפק אם נשים חייבות לברך בהבדלה על הנר, דבשלמא הבדלה אע"פ שהיא מעשהז"ג, נכללת במצוה ד"זכור" שהיא שייכת לשבת, אבל נר נתקן על בריאת האור במוצש"ק שאינה שייכת לשבת כלל והיא זמן גרמא, ומג"ל דחייבות, ולכן פסק מרן הגרשז"א זצ"ל (שש"כ פס"ב הערה צ"ח) דנכון הדבר לאלו שחוששים לספיקת הבה"ל, שהבעל לא יברך על הנר בביהכנ"ס בליל ת"ב, אלא יברך בביתו ויוציא גם את אשתו. יש לציין שבמהרי"ל (הל' ת"ב אות ט"ז) כ' וז"ל כל אחד בבא לביתו, מיד כשרואים את הנר, מברך בפני עצמו בורא מאורי האש עכ"ל – הרי שנהגו לברך לכתחילה רק כשהגיעו לביתם. אבל בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סי' ע"ז סק"ב) כ' שהבעל לא ישנה ממנהג ישראל לברך על הנר לפני קריאת "איכה" בביהכנ"ס, ולכן לא ימתין עד שיחזור לביתו כדי להוציא את אשתו בברכת הנר, אלא היא תברך בעצמה, דכמו שהיא חייבת להבדיל בעצמה כמו"כ חייבת גם בברכת האש נודלא כמשמעות הבה"ל הנ"ל, ובעצם שיטת הבה"ל, ע' אג"מ חו"מ ח"ב סי' מ"ז סק"ב שהבין שהבה"ל פסק דנשים אינן חייבות בברכת הנר, ולא מסיק כלום לענין אם רשאיות לברך ברכת הנר, והאג"מ הוכיח בדבראי יכולות לברך על הנר, ובפרט דאפילו אם היא מעשהז"ג, אבל אין בה לשון של "וצונו" וא"כ למה לא תוכל לברך, ולמסקנא מסיק שם דהן חייבות לברך על הנר ע"ש, ולכאורה נראה דהרוצה לצאת ידי כל הדעות, יכול לברך על הנר בביתו לפני שהולך למעריב, במקום שמתפללים זמן מה אחרי צאה"כ, ובאופן כזה יוכל להוציא את אשתו וב"ב (ואע"פ דתדיר ושאינו תדיר קודם, ומעריב הוא תדיר לגבי ברכת הנר, מ"מ כיון שכשמברך על הנר בביתו אינו זמן תפלה עדיין בביהכנ"ס שלו, אין חסרון בזה משום תדיר, וכן מבואר במ"ב סי' תפ"ט סק"ח ע"ש), ולפמש"כ לעיל ראוי שהמברך וב"ב ישבו בשעת הברכה על הנר. (הגאון רבי י"ט זנגר שליט"א)

תשובה לחידה פר"ש: גלעד הוא מקום שיש בו הרבה רוצחים (ע"פ רש"י לה, יד)

מזל טוב

מרכז העיר: משפחות רפמן – פיינר-ויזנר להולדת הבת הנכדה הנינה משפחת שמואל פרידמן להולדת הבן
משפחות שטרנברג-הרב נשר להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחות זזין – קצוואר להולדת הבן הנכד משפחת הרמבם להולדת הבן
משפחות הרב אמרוסי – עלמה להכנס הבן הנכד לעול תורה ומצוות משפחת יורקביץ להולדת הבן והבת
גני הדר: משפחות זיסמן – ברנדמן להולדת הבת הנכדה